

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Чудовська В.А.

Інститут агроекології і природокористування НААН, м. Київ

Органічне виробництво як форма господарської діяльності супроводжується режимом інституційного сприяння. Інституційна підтримка розвитку сільськогосподарської діяльності забезпечує ефективне вирішення основних проблем, які пов'язані з інфраструктурним та інвестиційним забезпеченням, законодавчою базою, господарською діяльністю та соціальною сферою. Тому якісно сформоване та ефективно розвинуте інституційне середовище є стимулюючим фактором сталого розвитку сільського підприємництва. Інституційні утворення накладають обмеження на поведінку господарюючих суб'єктів і, водночас, стабілізують та прискорюють їх економічну діяльність, знижуючи трансакційні витрати і підвищуючи ефективність господарської діяльності.

Підтверджуючи актуальність даної проблеми можна засвідчити, що питання розвитку інституційного середовища є комплексною темою для обговорення й проведення досліджень, які висвітлені в наукових працях таких провідних зарубіжних та вітчизняних учених, як: В. Геєць, К. Коуз, Ю. Лопатинський, Д. Лук'яненко, Д. Норт, О. Рогач, А Чухно та ін.

У свою чергу питання запровадження, розвитку та функціонування органічного виробництва в аграрній сфері знайшли своє відображення у дослідженнях ряду науковців, зокрема: В. Артиша, Н. Бородачевої, М. Капштика, М. Кобеця, Є. Милованова, М. Шикуди тощо.

Проте, водночас в науковій літературі недостатньо приділено уваги питанням впливу інституційного середовища (як формальним, так і неформальним чинникам) на розвиток органічного виробництва в галузі сільського господарства.

Так, середовище інституційного розвитку органічного господарювання охоплює сукупність магістральних політико-правових, фінансово-економічних та соціальних принципів, організацій, що обумовлюють форму суспільного устрою сільських територій, регулюючи поведінку операторів органічного виробництва завдяки формальним та неформальним обмеженням, а також сприяючи ефективному соціально-економічному розвитку аграрного сектора господарювання.

Особливе місце в інституційному середовищі розвитку органічного виробництва посідають неформальні інститути. Оскільки виробник є носієм цінностей, що сформувалися у певному суспільному оточенні під впливом менталітету, зокрема культури та релігії і, безперечно, є важливими спонукальними чинниками його поведінки. З огляду на це, створення сприятливого середовища для функціонування органічного господарювання потребує урахування таких неформальних чинників, як традиції, досвід та звичаї, які у кінцевому рахунку визначають природу формальних інститутів.

Ступінь активності населення у вирішенні екологічних питань насамперед залежить від рівня розвитку суспільної екологічної свідомості та поінформованості людини про стан навколишнього середовища. Так, суспільством з високим рівнем екологічної свідомості можна вважати суспільство, розвиток якого не суперечить природним процесам та яке зацікавлене в якісному розвитку, а не в експансії за рахунок природи і її ресурсів. Для переходу до якого суспільству необхідно пройти шлях від екстенсивного, нераціонального споживання природних ресурсів за традиційного ведення сільського господарства до альтернативного виду господарювання, зокрема виробництва органічної сільськогосподарської продукції, завдяки підвищенню рівня екологічного виховання, розвитку екологічної культури, підвищенню уваги до екологічного фактору, всебічному обговоренню екологічних проблем тощо.

У зв'язку з цим сьогодні, за оцінками фахівців, пропагується та розвивається культура органічного виробництва, чому сприяє погіршення екологічної ситуації в країні та проблема якості продуктів харчування. Також, як показав світовий досвід, це економічно вигідний напрям сільського господарства з вищою нормою прибутку, ніж у традиційному. Так само варто зазначити, що ринок органічної продукції в Україні швидко зростає, що робить його особливо привабливим для учасників ринкових відносин.

Таким чином, звертає на себе увагу той факт, що інституційне середовище розвитку органічного виду господарювання поступово продовжує формуватись та поглиблюватись. Саме інституції сприяють формуванню конкретного соціально-економічного середовища для стимулювання та швидкої адаптації суб'єктів ведення органічного господарювання до ринкових умов. Тож, можна зауважити, що постійне загострення екологічних проблем вимагає підвищення екологічної свідомості сучасного суспільства та покращення стану навколишнього природного середовища. Саме тому подальше дослідження інституційного середовища розвитку органічного виробництва, зокрема його неформальних чинників, виступає нагальною необхідністю задля покращення екологічної ситуації та збалансованого сільськогосподарського розвитку країни.